

Kotorska bratovština pomoraca u vojno-pomorskim operacijama

Miroslav Vukičević, Slavko Dabinović, Zdravko Ikica

Abstract: Ovaj rad istražuje istorijsku ulogu Kotorske bratovštine pomoraca u vojno-pomorskim operacijama od doba Bizantije do venecijanskog perioda. Studija prikazuje kako se bratovština razvila od religijski potpomognutog udruženja do značajne pomorske sile, naglašavajući njen doprinos različitim vojnim sukobima, uključujući Prvi mletačko-turski rat i Opsadu Skadra. Rad takođe analizira administrativne i strukturne promjene unutar bratovštine tokom mletačke vlasti, ilustrujući njenu prilagodbu vojnim i ekonomskim zahtjevima tog vremena. Takođe se razmatra i doprinos nasljeđa bratovštine u oblikovanju pomorske istorije i kulturnog nasljedstva Kotora.

Ključne riječi: Kotorska bratovština pomoraca, vojno-pomorske operacije, Pomorska istorija, Kotor, Bokeljska mornarica Kotor

1. Uvod

Šturi podaci o vojnoj organizaciji Bratovštine kotorskih pomoraca iz predmletačkog perioda u vrijeme bizantijske uprave gradom ipak nam govore o ratnim brodovima spremnim za ratovanje još od IX vijeka. Za razliku od predmletačkog perioda, u vrijeme mletačke vladavine Kotorom, vojna fizionomija Bratovštine je u čisto vojničkoj strukturi jednog odreda mornara u njenom sastavu.

Ugled koji je Kotorska mornarica stekla u očima Venecije bazirao se prvenstveno na njenim izuzetnim ratnim zaslugama. Nije slučajno da je do reorganizacije, odnosno donošenja novog statuta Mornarice, došlo 1463. godine, dakle, baš one godine kada je počeo rat između Mletaka i Turske (Prvi mletačko-turski rat 1463-1479). Prvi poznati uspjesi u borbama protiv Turaka zabilježeni su kod opsade Skadra 1474. godine, kada je Bratovština dobila prvo veliko priznanje, a grad Kotor epitet „najdražeg“.

Venecija je izjednačila pojam Bratovštine pomoraca (*Confraternitas nautarum*) sa mornaričkom vojnom organizacijom (*Marinarezza di Cattaro*) i taj se specifičan fenomen nije desio u drugim sredinama pod mletačkom upravom.

2. Početak osnivanja vojne organizacije kotorskih pomoraca

Pretpostavlja se, sa određenom sigurnošću, mogućnost veoma ranog postojanja jednog oblika vojne organizacije kotorskih pomoraca, koju je organizovala centralna bizantijska vlast početkom IX vijeka. Još u VII vijeku Bizant je, pored svoje centralne flote, u borbi protiv arapskih Saracena koristio i pomorske borbene jedinice gradova pod svojom upravom. Iz tog razloga je u tim gradovima već tada morao postojati neki oblik vojne organizacije pomoraca. U Raveni, koja je tada bila pod vlašću Bizanta, postojala su udruženja za odbranu ravenkog pristaništa u slučaju opasnosti s mora. Ta udruženja imala su konkretni zadatak vršiti regrutaciju za potrebe bizantske flote. Nakon gubitka Ravene, polovinom VIII vijeka, vrlo je moguće da su bizantske vlasti u Kotoru formirale organizaciju pomoraca za odbranu luke i zaliva od napada Saracena, s obzirom na to da je Kotor za Bizant bio vrlo značajan grad, kako u vojnom, tako i u trgovačkom pogledu.

Kotor, djelimično samostalan grad, kao i svi gradovi na istočnoj obali Jadrana pod bizantskom vlašću, daleko od centralne vlasti, morao se sam brinuti za odbranu od napada s kopna i mora. Međutim, u ratovima koje je vodio Bizant vjerovatno su postojali čvršći vojni kontakti za potrebe zajedničkih pomorsko-borbenih akcija, dok su u obezbjeđenju od piratskih napada gradovi bili prepušteni sami sebi. Gradovi pod bizantskom upravom, pa tako i Kotor, morali su raspolagati naoružanim brodovima pod komandom gradskih vlasti. Postoji više dokaza o ranom postojanju jakih flota na Jadranu, opasnim rivalima Veneciji, kao što je bila mornarica hrvatskih knezova sa svojim uspješnim akcijama tokom IX vijeka.

Kada govorimo o začecima Katorske mornarice, koji sežu u rani Srednji vijek, potrebno je pozvati se na relevantne povijesne podatke koji govore o organizovanoj ratnoj i trgovačkoj mornarici toga vremena. Akademik Grga Novak u svom radu [1] „*Ratovi i bitke na Jadranskom moru*“ spominje ratne brodove Zadra, Splita, Dubrovnika i Kotora 867. godine, u sastavu bizantske flote koja je oslobodila Dubrovnik od petnaestomjesečne saracenske opsade. Bizantska flota, u kojoj su još uvijek bili brodovi gradova Zadra, Splita, Dubrovnika i Kotora, opsjedala je Bari u Apuliji 869. godine, s namjerom njegovog oslobađanja od saracenske okupacije.

Mavro Orbini u svom djelu *Kraljevstvo Slavena* [2] spominje dvije kotorske galije u 1155. godini. Te godine, kotorske galije prebacile su u Dubrovnik četiri stotine Kotorana, dvjesto Ulcinjana i sto pedeset Peraštana radi odbrane dubrovačke teritorije, kojega je napadao bosanski ban Borić.

Treći, vrlo značajan, podatak o postojanju kotorske mornarice svakako je onaj iz 1167. godine, kada su knezovi grada Kotora i Omiša potpisali ugovor o miru i slobodnoj trgovini Jadranskim morem s obavezom

pridrţavanja tokom devet generacija. Iz ovog ugovora izmeĊu Kotora i Omiša o nenapadanju, mirnoj pomorskoj plovidbi i unapreĊenju pomorske trgovine moţe se prepoznati da su kotorski trgovaċki brodovi bili vrlo dobro borbena opremljeni i da su postojale jake pomorske snage u Kotoru, koje su podjednako sluţile u trgovaċke i ratne svrhe.

Slika 1. – Ugovor o miru i slobodnoj trgovini Jadranskim morem
(izmeĊu Kotora i Omiša) [17].

U ovom XII vijeku teško se moţe pretpostaviti postojanje cehovske bratovštine pomoraca, ali je moguće pretpostaviti postojanje jedne organizovane ratne mornarice. Osnivanje takve borbene, ratne organizacije kotorskih pomoraca sigurno se moralo dogoditi prije osnivanja cehovskih, odnosno staleško-struċnih udruţenja. Iz ove borbene organizacije kotorskih pomoraca razvilo se u odreĊenom momentu i cehovsko udruţenje. Dolaskom Kotora pod vlast Mletaċke Republike 1420. godine, novoj vlasti posebno je bilo vaţno da se kotorski pomorci i njihovi brodovi koriste za borbu protiv pirata, naroċito ulcinjskih i sjevernoafriċkih.

3. Bratovština kotorskih pomoraca

O postojanju organizovane Bratovštine kotorskih pomoraca govori nam dokument iz 1353. godine, u kojem se spominje Poboţno društvo kotorskih pomoraca, “*Pia sodalitas naviculatorum Catharensium*” [3]. Dokument predstavlja donacionu ispravu, tj. darovnicu, datiranu 27. aprila 1353.

godine, kojom Bratovština kotorskih pomoraca poklanja crkvu Sv. Nikole van zidina grada Kotora redovnicima franjevcima. Drugi, takođe vjerodostojan, dokument o pomenu Bratovštine kotorskih pomorca je iz godine 1453, deset godina prije donošenja Statuta Bratovštine, a odnosi se na ugovor sklopljen između Bratovštine kotorskih pomoraca i plemićke obitelji Buća (*Bucchia*), prema kojem Bratovština preuzima crkvu Sv. Nikole u zidinama grada Kotora i u kojoj će imati svoje sjedište.

Bratovština kotorskih pomoraca od osnivanja preuzima dužnosti organizovanja odbrane kotorskih teritorijalnih voda i popunjavanja ratnih brodova posadom, posebno kotorskih galija. Mletačka Republika od 1420. godine donosi propise organizovanja vojne i trgovačke mornarice jadranskih gradova pod njenom upravom. Da je Kotor tada bio vrlo jak centar sa razvijenom trgovačkom i ratnom mornaricom govori i bogata spomenička kulturna baština koja datira iz tog vremena, a koja ne bi mogla biti stvorena bez jake i organizovane trgovačke i ratne mornarice.

Uspostavljanjem mletačke vlasti u Kotoru 1420. godine osjeća se jak uticaj Venecije na Bratovštinu kotorskih pomoraca [4]. Tako mletački dužd Francesco Foscari 1. februara 1432. godine šalje u Kotor ratni brod, s obavezom da se naoruža i popuni veslačima, naoružanjem i ostalim potrepštinama. Slično naređenje mletački dužd daje kotorskom knezu 1. avgusta 1451. godine. Zapovjednik galije, tj. suprakomit, trebao je biti izabran iz redova kotorskih plemića. Mijušković S. u svom radu „Kotorski admirali“ [8], navodi dokument od 29. juna 1432. godine, koji spominje Bazilija Bizantija, a predstavlja prvi od sačuvanih pomena kotorskih zapovjednika (*supracomesa*) kotorske galije, dok iz predmletačkog perioda nema podataka o imenima zapovjednika kotorske galije. Pomoć kotorskog pomorstva Mletačkoj Republici bila je izuzetno dragocjena, posebno u bici kod Portoroža 1436. godine, gdje su Đenovežani pretrpjeli težak poraz, čemu je kotorska galija pod zapovjedništvom Bazilija Bizantija dala značajan doprinos. Kasnije će kotorska mornarica steći još veće zasluge prilikom opsade Skadra.

Bratovština kotorskih pomoraca 26. juna 1463. godine donosi svoj Statut pod nazivom Bratovština svetog Nikole mornara u Kotoru, *Liber fraternitatis divi Nicolai marinariorum de Catharo* [5].

Par godina nakon reorganizacije Kotsorske mornarice iz 1463, ona učestvuje u odbrani Skadra od turske najeзде i dobija 17. jula 1475. godine velike pohvale od mletačkog dužda Pjetra Močeniga (*Pietro Mocenigo*). U pohvali se kaže i stavlja do znanja kotorskim gradskim sucima i članovima Malog vijeća, da Sinjorija (*Signoria*) vrlo dobro zna koliko duguje hrabrosti, vjernosti i odanosti kotorskih odreda prilikom opsade Skadra [6]. Dužd je tom prigodom svečano i javno potvrdio kotorske povlastice i objelodanio da

je Kotor najdragocjeniji među svim dragocjenim mletačkim gradovima. Kad je kapetan Skadra i guverner mletačke Albanije, Antonio Loredan, pozvan da preda Skadar Turcima, on je odlučno odbio, jer je raspolagao i vojskom i mornaricom [7]. U svom izvještaju, Loredan kaže da je imao malo pouzdanja u kolebljive albanske odrede, a iskazuje velike hvale u prilog kotorskoj mornarici. Tada je Kotorska mornarica požrtvovano doprinijela održavanju stalnih veza između opsjednutog Skadra i otvorenog mora. Mletačka flota ušla je u Bojanu u namjeri da zauzme Skadar, ali kad je neprijatelj mletačke flote blokirao ušće rijeke, nada za spas je bila vrlo mala. Zapovjednik mletačke flote obećao je nagradu onome koji bi protjerao neprijatelja s blokade. Marin Bizanti, suprakomes kotorske galije, napao je neprijateljske brodove i rastjerao ih, spasio mletačku flotu od uništenja i odbio da primi ponuđenu nagradu. Zapovjednici ostalih mletačkih brodova su se ustručavali da izvrše napad na neprijatelja. U dukalu⁴ Pjetra Močeniga od 14. jula 1475. godine, koji govori o turskoj opsadi Skadra, pohvaljuje se držanje Kotorana pod komandom trećeg po redu poznatog suprakomesa, Marina Bizantija.

U kotorskom Statutu uvrštena je odredba kotorske opštine o pomorskom naoružanju. Nalazi se u prvom dijelu Statuta i pretpostavlja se da je donešena u predmletačko vrijeme, prije 1420. godine. Kotor je tada imao galiju u svom posjedu. U mletačkom periodu, galija je pripadala Mletačkoj Republici.

Kada se u Budvi oko 1465. g. dogodila pobuna, drugi po redu poznati suprakomit Đorđe Bizanti, brat Marina, upućen je iz Kotora sa velikim snagama da spasi grad od velike opasnosti, uspjevši da zarobi sve pobunjenike [8].

Četvrti poznati zapovjednik kotorske galije iz XV vijeka je Bernard Buća. Učestvovao je u sukobu mletačke i turske flote kod Krfa 1499. godine na kotorskoj galiji koja je bila dio flote od ukupno 17 galija. Tih godina navodi se i Luka Paskvali kao zapovjednik kotorske galije. Godine 1500, na položaju suprakomesa pominje se Tripun Buća, zapovjednik kotorske galije u odbrani luke Modon na Peloponezu u Grčkoj od Turaka [8].

4. Uloga kotorskih pomoraca za vrijeme mletačke vladavine

Za vrijeme mletačke vladavine, Bratovština kotorskih pomoraca, odnosno Kotorska mornarica, imala je i veoma značajnu borbenu ulogu u službi mletačkih pomorskih vojnih snaga. Tako kotorska galija 1571. godine

⁴ *Dukal* je odluka ili naredba koju je centralna vlast iz Mletaka (Venecije) slala svojim gradovima na istočnoj obali Jadrana.

učestvuje u najvećoj pomorskoj bici do tada, koja se vodila između flote Svete lige i flote Turskog carstva kod Lepanta u Korintskom zalivu u Grčkoj [9]. U ovoj bici najznačajniju ulogu odigrala je mletačka mornarica, u čijem sastavu je bila i kotorska galija „Sv. Tripun“. Kotorska galija, iako na strani pobjednika, bila je opkoljena od četiri turske galijske i stradala je sa suprakomitom, kotorskim plemićem Jeronimom Bizantijem i kompletnom posadom.

Nakon Jeronima Bizantija, poznati zapovjednici kotorske galijske bili su iz uglednih kotorskih plemićkih porodica: Bolica, Vrakjen, Jakonja, Gregorina, Burović, Medin.

Peraštani, iako dosta rano odvojeni od Kotorske mornarice, dali su ogroman doprinos u borbama protiv gusara i pirata na Jadranskom moru, a po pozivu mletačkog generalnog i izvanrednog providura, morali su učestvovati u većim mletačkim vojnim operacijama, kako na moru tako i na kopnu. Primjer za to je iz maja 1687. godine, kod oslobađanja Herceg-Novog od Turaka, kada kotorski izvanredni providur Đovani Batista Kalbo (*Giovanni Battista Calbo*) naređuje okupljanje svih bokeljskih trgovačkih brodova u njihovim matičnim lukama [10].

Slika 2. – Herceg-Novi pod opsadom [17].

Kad je Hajredin Barbarosa (*Hayreddin Barbarossa*) opsjedao Kotor 1539. godine, u pomoć gradu priskočio je Nikola Visković sa 300 Peraštana i doprinio odvratanju Barbarose od opsade grada. Zauzvrat, Peraštani od mletačkog Senata dobijaju godišnju pomoć od 200 dukata i oslobađanje od

carine na robu prevezenu morem [11]. Bratstvo Mazarovića ističe se u pomorskim bitkama kod Valone 1638, kod Patrasa i Malvazije, te u blizini Mila 1645, prilikom osvajanja Risna 1649, i u borbi kod Herceg-Novog 1657. godine. Peraštanin, kapetan Vicko Bujović bio je veliki borac u borbama protiv Turaka na kopnu i protiv gusara na moru. Naročito se istakao u borbi prilikom osvajanja Herceg-Novog 1687. godine. Za uspješne borbe protiv gusara značajno je spomenuti Krsta Đoku i sina Nadala, koji se sukobio sa tripolitanskim šambekom⁵. Za uspješnu akciju i spašavanje tereta, dobio je 6. februara 1752. godine od dužda Frančeska Loredana (*Francesco Loredan*) titulu viteza (kavalijera, it. *cavaliere*) sv. Marka. Osobite zasluge stekao je u borbi protiv Turaka i gusara Frano konte Visković. Imao je čin pukovnika, a 11. juna 1695. godine [10,11] dobio je plemićku titulu (konte), dok je 1703. godine odlikovan kolajnom i redom viteza Sv. Marka. Iz peraške porodice Balović istakli su se u borbama protiv gusara i pirata Matija Andrijin, kapetan peraških čuvara zastave [12], Matija Krstov, koji je 1763. godine dobio titulu viteza i konta, te još osam istaknutih ratnika na moru. U borbama protiv pirata takođe su se posebno iskazali i Peraštani: kap. Matija Bronza, kap. Petar Bane, kap. Nikola Lazarević, kap. Krsto Martinović i kap. Tripo Čorko [17].

Slika 3. – Kap. Đuro Bane u sukobu sa berberskom tartanom pred Dračom [17].

Značajno je bilo učešće Dobročana u bici za Bar od 16. do 22. oktobra 1717. godine. Posebno su se istakli pomorci bratstava Radimira i Kamenarovića, koji su dobili tri pohvalnice od samog komandanta mletačkih oružanih snaga, Alviza Močeniga (*Alvise Mocenigo*), i jednu pohvalnicu od kotorskog vanrednog providura, Marina da Molina [13]. Posebnu pohvalnicu

⁵ Šebeka ili šambek – vrsta broda na jedra sa dva ili tri jarbola.

dobili su 20. decembra 1719. godine braća Ivanovići, Matija i Luka Petrov, koji su pod Barom učestvovali sa svojom tartanom *Santissimo Crocefisso e Madonna del Rosario* (Presveto raspelo i Gospa od Krunice).

Slika 4. – Tartana La Beata Vergine kap. Ilija Radimiri [17].

U bici za Ulcinj, tokom jula 1718, dobrotski pomorci takođe iz bratstava Radimir, Kamenarović i Ivanović potvrdili su ranije stečeni pomorski i ratnički ugled. Dobročani su u bici za Ulcinj učestvovali sa osam velikih tartana iznad 1000 *stara*⁶ nosivosti. U pohvalnici generalnog vojnog providura Moceniga, od 22. avgusta 1718, piše da su se Dobročani poslije neuspjeha u osvajanju grada, posljednji povukli na brodove. Godine 1751. i 1756. dobrotski kapetani, braća Marko i Jozo Ivanović, izvojevali su dvije velike pobjede nad turskim gusarima. Kap. Marko 1751. godine pobjeđuje 150 tripolitanskih gusara kod Patrasa, a 1756. godine zajedno s bratom Jozom likvidiraju turski šambek od 360 tripolitanskih gusara. U tom sukobu poginuo je kap. Marko Ivanović. Mletačka Republika dodijelila je Jozu Ivanoviću titulu viteza sv. Marka sa zlatnom kolajnom.

⁶ *Star* – stara jedinica za žito (oko 60 kg) ili ulje (zapremninu).

Slika 5. – Bitka kap. Marka Ivanovića sa Berberskim piratima kod Patrasa 1751. godine [17].

Slika 6. – Kap. Marko i Jozo Ivanović u pirejskoj luci napadnuti od tripolitanskog šambeka 1756. godine [17].

Svojevvrstan je bio podvig kap. Petra Želalića iz Bijeke 1760. godine, zarobljenog na brodu „Sultania“, koji je po dolasku u Rodos uspio da se oslobodi i, zajedno sa još dva člana posade i ostalim zarobljenicima, zatvori ulaz u unutrašnjost broda, tako da Turci, koji su bili na molitvi, nisu više

mogli da izađu. Želalić je tada isplovio brodom i uputio se prema Malti, gdje je predao brod i za taj podvig dobio orden Reda Malteškog viteza [14].

Iz Prčanja se u mletačko-turskim okršajima ističu pomorski kapetani iz bratstava Đurović, Lazzari, Sbutega, Maras, Luković i Muzaća. Ivo Luković, kao opštinski glavar 1698. godine, zapovijedao je jedinicom od oko 50 Prčanjana u bitkama kod Bara, Grahova i Trebinja. Hrabrost prčanjskih pomoraca pri mletačkom zauzimanju Herceg-Novog posebno je istakao generalni providur Đirolamo Korner (*Girolamo Corner*) u pismu iz 1689. godine, izdvajajući ratničke vještine Vicka Petrova Lukovića kao predvodnika prčanjskih boraca.

Osvajanjem Herceg-Novog 1687. prestaju značajniji sukobi sa Turcima na kopnu, kao i hajdučke akcije u Crnoj Gori i Hercegovini, a zatim i borbe protiv gusara i pirata na moru [14].

Padom Mletačke Republike 1797. godine, Kotorska mornarica uglavnom gubi sve one atribute koje je imala nekoliko vjekova prije toga, tako da čak i njena djelatnost skoro potpuno zamire, osim što joj se dozvoljava pojavljivanje u uniformama prigodom gradskih svetkovina, posebno proslave zaštitnika grada Sv. Tripuna, 3. februara.

Slika 7. Sveti Tripun kotorski [17].

Za vrijeme ruske vladavine Bokom, 1806-1807. godine, nešto je liberalnija aktivnost Mornarice, pa čak određeni broj bokeljskih brodova učestvuju pod ruskom zastavom u borbama protiv Francuza [6].

Mornaricom je tada upravljao lučki kapetan, a ne više admiral. Teže prilike za Mornaricu dolaze poslije 1807. godine, dolaskom Francuza u Boku, koji zabranjuju Mornarici bilo kakvu djelatnost i oduzimaju joj svu imovinu.

Za vrijeme kratkotrajne crnogorsko-bokeljske vlade tzv. „Centralne komisije“, tokom 1813. godine, Mornarici se dozvoljava njena javna aktivnost i ponovno uspostavljanje njenih organa.

Međutim, polovinom 1814. godine Austrijanci ponovo ulaze u Boku i ostaju sve do 1918. godine. U ovom dugom periodu od preko 100 godina, došlo je do reorganizacije Mornarice, tako da je 1833. godine austrijski namjesnik za Dalmaciju, grof Lilienberg, odobrio obnavljanje njenih aktivnosti [6]. Međutim zadržane su samo njene staleške, ali ne i vojne nadležnosti.

5. Zaključak

Cilj ovog rada je da se istakne vjerodostojnost vojnih aktivnosti Kotorske mornarice u kontinuitetu od devetog vijeka pa sve do pada Mletačke Republike 1797. godine. To nas navodi na zaključak da postoji neprekidna vojno odbrambena aktivnost mornarice od skoro hiljadu godina. Kontinuitet djelovanja kotorskih i bokeljskih pomoraca pratimo još iz vremena ravnopravnog učešća u Bizantskoj floti sa pomorcima Zadra, Splita i Dubrovnika, u ratovima protiv Saracena i takođe iz ugovora o nenapadanju i slobodnoj plovidbi Jadranom između gradova Kotora i Omiša iz 1167. godine. Ulaskom u sastav Mletačke Republike 1420. godine, nastavlja se kontinuitet vojnih aktivnosti u okviru mletačke flote, u borbama s agresivnim piratima, naročito ulcinjskim i sjevernoafričkim gusarima koji su ometali slobodnu plovidbu južnim Jadranom. Dokument iz 1353. godine potvrđuje kontinuitet organizovane Bratovštine pomoraca u popunjavanju ratnih brodova posadom radi odbrane kotorskih teritorijalnih voda, što je Mletačkoj Republici bilo izuzetno dragocjeno, a posebno kasnije prilikom opsade Skadra. Statut Bratovštine kotorskih pomoraca iz 1463. godine vjerodostojan je dokument o značaju ove pomorske organizacije u odbrani ovih obala. Kotorska galija 1571. godine učestvuje u najvećoj pomorskoj bici kod Lepanta u Korintskom zalivu koja se vodila između flote Svete lige i flote Turskog carstva. U ovoj bici najznačajniju ulogu odigrala je mletačka mornarica, u čijem sastavu je bila i kotorska galija „Sv. Tripun“ pod zapovjedništvom Kotoranina Jeronima Bizantija.

Vojne aktivnosti ostalih mjesta Kotorskog zaliva pratimo djelovanjem Peraških pomoraca, u borbama protiv gusara i pirata na Jadranskom moru, i učešćem u većim mletačkim vojnim operacijama pored mora i na kopnu. Dobročani učestvuju u bici za Bar 1717. i Ulcinj, 1718. godine. Dobrotski kapetani, braća Marko i Jozo Ivanović, izvojevali su dvije velike pobjede nad turskim gusarima. 1751. i 1756. godine. Takođe se ističu i Prčanjani u mletačko-turskim ratovima, iako pomorci, isto tako su vješti i na kopnu u bitkama kod Bara, Grahova i Trebinja.

Padom Mletačke Republike 1797. godine, Kotorska mornarica gubi sve vojno pomorske karakteristike, njena djelatnost skoro potpuno zamire, osim što joj se dozvoljava pojavljivanje u uniformama prigodom gradskih svetkovina, posebno proslave zaštitnika grada sv. Tripuna, 3. februara. Na kraju, rad prati djelovanje Bratovštine kotorskih pomoraca u 19. vijeku, kad je bila više puta i ukidana ali se uspjela održati i obnoviti svoje djelovanje samo kao Memorijalna organizacija.

Literatura

- [1] N. Grga, „Jadransko more u sukobima i borbama kroz stoljeća,” Vojno Delo, Beograd, 1962.
- [2] M. Orbini, „Kraljevstvo Slavena,” Golden marketing Zagreb (narodne novine Zagreb), 1999.
- [3] S. Mijušković, „Vojna organizacija bratovštine Kotsorskih pomoraca,” Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru XX, Pomorski muzej Crne Gore, Kotor, 1972.
- [4] M. Milošević, „Nosoci pomorske privrede Kotora u 18.Vijeku,” Godišnjak Pomorskog muzeja IX, Pomorski muzej Crne Gore, Kotor, 1960.
- [5] S. Mijušković, „Kotorska Mornarica,” Podgorica 1994.
- [6] A. Dabinović, „Kotor u drugom skadarskom ratu (1419-1423),” RAD JAZU, Zagreb 1937.
- [7] I. Božić, „Kotor poslije prihvatanja mletačke vlasti,” Bokeljska mornarica (monografija), 1972.
- [8] S. Mijušković, „Kotorski admirali, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru XV i XVI Pomorski muzej Crne Gore, Kotor,(1967),” str. 5–32;(1968, nastavak), str. 11–61.
- [8] A. Dabinović, „Kotor pod Mletačkom republikom (1420-1797),” Zagreb 1934.
- [9] L. Čoralić, „Boka kotorska u doba Morejskoga rata (1684-1699),” Kolo, časopis Matice hrvatske. 11 (2001), 3; 5-22.

- [10] A. Milošević, „Navala afričkih gusara na Perast 1624. Godine, „Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru IV, Pomorski muzej Crne Gore, Kotor, 1956, str. 29- 38.
- [11] M. Milošević, „Vojna organizacija u Boki Kotorskoj za vrijeme mletačke vladavine,” Boka H. Novi 10/1978., str. 95-120.
- [12] M. Milošević, „Pomorstvo Dobrote”, 12 vjekova Bokeljske Mornarice, Beograd 1972.
- [13] P. Šerović, „Borbe s Turcima oko Hercegnovoga do njegova konačnog oslobođenja g. 1687,” Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru IV, Pomorski muzej Crne Gore, Kotor 1956, str. 5-28.
- [14] M. Milošević, „Pokušaj mletačkog osvajanja Ulcinja 1718,” Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru XX, Pomorski muzej Crne Gore, Kotor 1972.
- [15] M. Milošević, „Boka kotorska, Bar i Ulcinj od XV do XVIII vijeka,” CID, Podgorica 2008.
- [16] A. Lalošević, „Značajne borbe bokeljskih pomoraca protiv gusara i pirate,” 12 vjekova Bokeljske Mornarice, Beograd 1972, str. 74-78.
- [17] Interna dokumentacija Pomorskog muzeja Crne Gore Kotor 2024.

The Kotor Fraternity of Seafarers in Naval-Military Operations

Miroslav Vukičević, Slavko Dabinović, Zdravko Ikica

Abstract: This paper explores the historical role of the Kotor Fraternity of Seafarers in naval-military operations from the Byzantine era through the Venetian period. The study highlights the evolution of the fraternity from a religiously sponsored guild into a significant naval force, emphasizing its contributions to various military engagements, including the First Ottoman-Venetian War and the Siege of Shkodra. The paper also examines the administrative and structural changes within the fraternity under Venetian rule, illustrating how it adapted to the military and economic demands of the time. The fraternity's legacy in shaping the maritime history and cultural heritage of Kotor is also discussed.

Keywords: Kotor Fraternity of Seafarers, Naval-military operations, Maritime history, Kotor, Boka Navy Kotor

Submitted: 10/03/2025

Accepted: 07/04/2025

Miroslav Vukičević

Pomorski fakultet Kotor

Put I Bokeljske brigade 44, Kotor,
Crna Gora

Email: miroslav.v@ucg.ac.me

Slavko Dabinović

Bokeljska mornarica Kotor

Pjaca od kina br. 372, Kotor, Crna Gora

Email: kotor@bokeljskamornarica.com

Zdravko Ikica

Institut za biologiju mora

Put I bokeljske brigade 68, Kotor,

Crna Gora

Email: zdikica@ucg.ac.me